

tegnila -- zginile so v tem trenutku vse skrbi in bila je srečna.

Par korakov pred vilo pravi Denkman Mileni, ki se ni branila nocoj sprejeti njegove roke:

„Odgovorite mi vendar, gospodičina, me li morete ljubiti? Povejte mi in jaz pridem jutri k vašemu očetu.“

„Ljubim, ljubim! kako naj povem resnico vam, ki ste me že varali tako bridko?“

„Milena, verujte mi, ljubim vas čez vse, od sedaj se ne dam več premotiti.“

„In ljubite li vi samo mene — ali —“

Hotela je reč: denar moj, a sramovala se je, on pa je naglo odvrnil; „Vas in samo vas, odgovorite mi!“

„Dasi se razum moj protivi, vendar, žal, ne morem drugače, nego da vas ljubim; glede mojega očeta pa vam odgovorim v soboto na čitalničnem plesu. Pridite, do tedaj pa naj vas ne bode k nam.“

Hotel je ugovarjati, pa ona je pospešila svoj korak ter bila se svojima roditeljema vstric.

Irma in Gornik sta šla pa jako počasi ter se pri slovesu gorko poljubila, rekši si: na svidenje!

(Zvršetek pride).

Iz krogov kranjskih učiteljic.

„Slovenski Narod“ je prinesel 13. novembra ta-le dopis, katerega je spisala izvrstna učiteljica-pisateljica: „Slovensko učiteljsko društvo“ je sestavilo „spomenico“, to je načrt o preosnovi učiteljskih plač, ter jo potom deputacije izročilo g. deželnemu glavarju — tako nam poroča zadnja št. 21: „Učiteljskega Tovariša“. Kar se tiče te „spomenice“, priznati moramo, da so kranjski učitelji lahko zadovoljni se „Slovenskim učiteljskim društvom“, ki tako lepo skrbi za njih „socijalni ugled“ in pravično razdeljenje njihovih plač. Sestavljajoči te „spomenice“ so gotovo poiskali vse vire v dosego svojega smotra, saj so posegli celo v žep — svojih koleginj. Ta „spomenica“ namreč nasvetuje visokemu deželnemu zboru, naj podeli učiteljicam vsake plačilne vrste po 150 oziroma 200 gld. manj, nego učiteljem. No, ukrepali so dosti dolgo o tem. Uže pred dvema letoma je izšla brošurica: Zar i učiteljicam istu plaču? — in „Učiteljski Tovariš“ — glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“, ki šteje, kakor sam pripozna, v svoji sredi precejšnjo število marljivo plačujočih učiteljic, ni zamudil priporočati jo svojim učiteljem — v proučevanje! — Javno in tajno popraševali so se učitelji dokaj časa, zakaj so jim kranjske učiteljice „jednakopravne“? Žive mej njimi, niso uvideli to „jednakopravnosti“. Ljubi Bog, ako je povsod taka jednakopravnost na svetu — kdo jo že tako imenuje? — Oglejmo si jo nekoliko bližje! — Izmej (circa) 180 kranjskih ljudskošolskih učiteljic so 3, reci: tri v I. prvem plačilnem razredu, 2 v II. — 22 jih je v III. plačilnem razr. Vse ostale, nad 150 v IV. A koliko jih je med temi provizoričnimi! Med srečnimi III. plačilnega razreda so vse nadučit-

eljice dekliških štirirazrednic zunaj Ljubljane. — Učiteljice z 20 do 25 službenimi leti so IV. plačilnem razredu — mej tem, ko zavzemajo mladi, neoženjeni učitelji s par definitivnimi leti mesta III. — dá, celo II. razreda! To je torej ona toliko razpita, toliko zavidana naša enakopravnost! Žalibog, me jo poznamo le po imenu iz predalov „Učiteljskega Tovariša“. Oglej si mimo te enakopravniške pravice tudi nje dolžnosti! Učiteljica mora imeti iste predstudije kakor učitelj. Pred jedno in isto komisijo polagata svoje izpite in stopivša v resno delo svojega poklica izvršuje, stoje poleg svojega kolege, dolžnost svojo v dosti in dostikrat večjo zadovoljnost predstojnikov, nego on. Ona poučuje svoj razred, kakor on svojega, a poleg tega v dveh, treh oddelkih ženska ročna dela, katera so jeden najtrudljivejših predmetov. S tem poukom ima ona čestokrat 2 do 4, da, cela 6 ur na teden več nego učitelj. Ko učitelj, recimo sorazrednik I. razreda, razpušča mladino, počitka in pokoja željan, hiti ona še le v druge razrede k le še utrudljivejšemu pouku v ročnih delih. Ali se jo morebiti sploh varuje obremenjenja? Bog obvaruj, kjer zboli na večrazrednici učitelj — suplira ga — učiteljica. In za ta trud dobiva naj 150 do 200 gld. manj. Zakaj? Zato, ker molči. Molči tudi o svojem marsikdaj neznosnem stanju poleg rodbine svojega nad — ali součitelja — molči, radi ljubega miru. In — kje bi pa tudi iskala pomoči? Kdó bi jo varoval, ako jo razpijejo oni, s katerimi jo veže stanovska vez! — V krajnem šolskem svetu nima glasu, ona niti ne vé kaj se sklepa. Ako ji ni naklonjen nadučitelj in koliko nam jih je — soditi po tem, kar se vidi, čita — potem naj le gleda, kako bo prišla dalje. In potem se še čudite, da učiteljice rajši v Ljubljani zastonj služijo, nego bi šle na deželo? — učiteljici na deželi pa vzemite še to borno plačo, ki jo jima, da bode še bolj odvisna, da bode prosjaciča za svojo borno hrano. Vi, učitelji, prosite in se potegujete za izboljšanje plač, da hranite svojo družino. Ker ste ločili iz svojih vrst nas učiteljice, zakaj ne ločite i svojih neoženjenih kolegov? Zakaj ne ločite onih, ki imajo po 2, 4 otroke od onih, ki imajo 6? Saj je vendar jasno, da potrebuje 6 otrok več nego 2, 4! — Me Vam stavimo vprašanje; koliko je slovenskih učiteljic, ki ne podpirajo svojcev: bratov, sester, roditeljev? In to s pritrgovanjem od svojih ust. — Ako nekatere porabijo plačo zase, krive so temu razmere, v katerih žive. Da, tudi take imamo, ki žive v razmerah, da jim ni mogoče shajati brez podpore z doma. In vzemimo slučaj, ki pa je jako redek; da bi si vzmogla učiteljica položiti krajcar na stran, ne škodovalo bi to niti njej, niti narodu, ni kolegom! Znano Vam je, s kako marljivostjo, vztrajnostjo in veseljem so jele delovati mnoge izmej nas za učiteljski konvinkt — od katerega, to ste povedali naprej, ne bodo imele nobene koristi — za Franc Jožefovo ustanovo; — one podpirajo časopisja, društva itd. Predbacivali ste nam eleganco ali če hočete: gizdavost! Nespametno je govoriti o tem, ker je smešno. Ženska obleka je dandanes iste cene, če ne dražja, nego moška in razlog je ničev: da učitelji več potrebujejo nego učiteljice, kajti nikdar in nikjer se plače ne uravnavajo

po „potrebah“ dotičnikov. In ko bi to bilo, „potrebovala“ bi tudi učiteljica več, ako bi imela. To je, da ne rečem hujše: jako čudna maksima! — Naši nazori so: jednako delo, dolžnosti — jednako priznanje, plačilo! — Še nekaj! Sklicujete se na sosedne dežele, čes, ondi dobivajo tudi le 8%! Da, na Štajerskem in na Koroškem. Ali povejte nam, na kateri (štajarski) šoli poučuje učiteljica ženska ročna dela? Manjši trud in delo pa zahteva tudi manjše nadomeščenje porabljenih močij. Sicer so pa tam učiteljice že sedaj boljše plačane, nego tu. In na Koroškem? Učiteljica tam res poučuje tudi ženska ročna dela brez posebne nagrade, — a obhodite celo Koroško in težko bodele našli kraj, kjer bi učiteljica ne imela prostega stanovanja. Ako ga nima v šolskem poslopju, plačuje ji ga občina in poleg tega dobiva še čestokrat kurjavo — in celo razsvetljavo. — In na Kranjskem? Kdo se tu briga za novodošlo učiteljico in njeno stanovanje? Tu imamo celo slučaje, da mora učiteljica od sobice, ki jo ima v šolskem poslopju, plačevati stanarino. To je, naravnost rečeno: umazano! Cenjene koleginje! Uže podpore vplanskega deželnega zbora, oziroma njih letošnja razdelitev nas je morala poučiti, v kakšni meri se nam v bodoče hoče rezati trdo prisluženi kruh. Molčale smo, molčale do skrajnosti. Napočil je zadnji čas! Oglašimo se i me za svoj „socijalni ugled“. Povejmo svetu svoje težnje in apelujmo na pristojnem mestu za svoje pravice. Ne skrivajmo svojih ran, to nas ne vodi k cilju! Oni, katerim smo do sedaj zaupale — pustili so nas na cedilu. pomagajmo si same! Tudi za učiteljico velja izrek: da človek toliko velja, kolikor plača!*

Književnost in umetnost.

„Iz luči in teme.“ Zložil E. Gangl. V Ljubljani. Tiskal in založil R. Milic. Str. 102. Cena elegantno vezanemu izvodu 1 gold. Ker imenovane zbirke nismo še čitale, zato, ker je nismo še prejele, ponatiskujemo sodbo, katero je napisal „Slovanski svet“. Zvezek obseza kakih 60, največ manjših pesmic, katere pesnik sam spravlja pod naslov „Iz luči in iz teme“, naslov zajedne posebne pesmice; zadnja kitica te se glasi: „Iz luči in iz teme Nam zlito je življenje: Radost mu je družica, Sodrug njegov — mučenje... Iz teme dviga v luč nas jasno Moč, volja, hrepenenje.“ — „Tu sence črne, jasne luči“...s takimi vrsticami jako primerno v obče označuje pesnik tu priobčene poezije. Kaže na nasprotja čuvstev, efektov, ter jih sosebo rad ilustruje z življenjem v naravi. Mislij ni mnogo v vsej zbirki, vse je bolj navadno; slikana so bolj čuvstva, nego strasti. V posebnem slučaju kaže pa, kakó zmaguje ljubezen nad razliko stanov. „V drevoredu“ označuje današnje mestno, površno, na vnanjost gledajoče življenje. Tu in tam izraža nekako resignacijo, tudi nekoliko sentimentalnosti, daje pa zdravilo: „Srce varuj, Strasti ne tebi, ti jim gospoduj!“ Vse pesmice odgovarjajo vse-

* Članku ni treba komentara. „Slovenka“ ga podpisuje z vsem prepričanjem ter kliče učiteljicam, da se res vzdramijo ter se pot gujejo za svoj „socijalni ugled“!

bini tudi po preprostem, kratkem, često lapidarnem, jasnem slogu, v katerem se morebiti še preveč ponavljajo nekateri, dasi lepi izrazi. Vse teče gladko, izražena čuvstva pa pomirjajo in zadovoljujejo čitatelja. Razburjenosti, krepke sile ne zaslediš; kontrasti niso toliko v čuvstvih samih, kolikor pa v njih primerjanju s prirodnim pojavljenjem. Z nrvstvenega stališča se slovenski moralisti pač ne bodo izpodtikali nad tako poezijo, ki je od kraja do konca v resnici čista, nedolžna in naposled po vseh učinkih — blagodejna. Ne leta posebno visoko, a tudi ne pada nikjer nizko. Giblje se v občem; največ misli podaja pri označevanju raznih umetnikov. Kar se dostaje Slovencev, je vredno omeniti pesen: „Knjiga zgodovine“, katera hrani gledé na sedanjost „prazne liste“ za „blažji čas“; potem gledé na Slovanstvo v obče: „Najlepši sen“, v katerem ceni pesnik najviše slučaj — ko bi „vrnil se zloge, pokoja duh med brate rodne v rodni svet.“ A ta želja je danes še vedno le „sen“. — Pesmice Slovencev z mirno vestjo kaj radi priporočamo.

Nova Nada. Zbornik zabave in pouke. Knjiga I. Svezak I. Izdao Vladimir I. Teharski.

Dobile smo prvi zvezek imenovanega lista s krasnim pozivom. Ako se bodo hrvatski in slovenski dijaki držali napisanega programa, menimo, da bodo morali vspevati.

Prvi zvezek tega lista prinaša: „Regula vitae“ jako srečen proizvod, kojemu sledi tudi dober „Iz knjige proroka Izajije“. Potem so tri slovenske pesmi „Ptičku“, „Tujec“ in „Nade.“ „Sanke“ so dobro premišljene pripovedne črtice, „Prijelom“ in „Robovanje“ se še le začinjata, a začinjata dobro. Zatem priobčuje neznan pisatelj „Bogumilsko narodno pripoviest.“ Jako zanimivo in prav dobro čtivo je študija: „Moderni moraliste“ — „Zola i Tolstoj“. Vidi se, da kritik oba svetovno znana pisatelja pozna prav dobro. Sledi jako bogata literarna kronika in naposled še „Kazališna kronika.“

Reči se mora, da hrvatsko dijaštvo napreduje in dal Bog, da vstraja pri svojem delu tako čvrsto in pogumno, kakor je začelo. V „Pozivu“ se glasi gledé Slovencev:

A eto možemo veseljem javljati, da su i naša mila braća Slovenci pozdravili zanosno naš rad, pružili bratsku desnicu ovom nastojanju. Oni znadu, da jih mi iskreno ljubimo, da jih nećemo asimilirati, već jih podupirati u njihovom kulturnom boju. A ta sloga radjat će koristne plodove.“

Priporočamo prav toplo novi list osobito našemu dijaštvu ter našemu mlademu, čilemu in naobraženemu ženstvu.

Moževa pisma mrtvej ženi. (Milan, Treves, bijon.) Originalna misel kakor je originalna knjiga tega dopisovanja z onim drugim svetom. Vzbudi gotovo mnogo radovednosti in mnogo razprav. Prihaja uprav ob času, ko se ves svet spominja mrtvih. Simpatični ter velečislani pisatelj Caccianiga je spisal celo knjigo pisem svoji izborni ženi, da bi tako dal duška svoji boli. V teh pismih pripoveduje o svojem življenju kot prognancu, uradniku, o samotnem učenjaku; spominja se onih dni, koje je preživel na njeni strani ter opisuje njen um, srce, njene